

N:o 41.

Ank. till Riksd. kansli den 2 april 1897, kl. 7 e. m.

*Utlåtande, angående nedsättning af räntan å uteblifna inbetalnings-
belopp för lån från riksgäldskontoret till understödjande
af enskilda jernvägsanläggningar.*

(R. A.)

Med erinran, att vid beviljandet af lån åt enskilda jernvägsaktiebolag ur af Riksdagen därför anslagna medel hittills föreskrifvits, att derest till betalning förfallet belopp icke i stadgad ordning erlades, låntagande bolaget borde derå gälda sex procent årlig ränta, till dess samma belopp blefve behörigen inbetaldt, har herr *Lybeck m. fl.* i en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 32, — enär nämnda räntefot vore väsentligt högre än den allmänt gällande, samt det icke torde vara afsedt, att staten, som å upplånta medel nu betalade en effektiv ränta af endast 3,682 procent, skulle draga någon vinst af utlåningen till de enskilda jernvägsaktiebolagen — hemställt,

att Riksdagen ville i fråga om de lån, hvilka staten hittills lemnat eller hädanefter komme att lemna till enskilda jernvägsaktiebolag, besluta, att, derest till betalning förfallet belopp icke i föreskrifven ordning erlades, låntagaren skulle derå gälda ränta efter den procent, hvarmed lånets hufvudstol förräntades vid det uteblifna inbetalningsbeloppets förfallotid, och att detta beslut måtte tillämpas från och med innevarande år.

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 4 Saml. 1 Afd. 29 Häft. (N:o 41).

Då utskottet nu går att afgifva yttrande öfver denna motion, har utskottet till en början velat meddela, *dels* att för samtliga från riksgäldskontoret utbetalda låneunderstöd till enskilda jernvägsanläggningar bestämts en s. k. straff- eller öfverränta af 6 procent, utom för det vid 1859—60 års riksdag Borås—Herrljunga jernvägsaktiebolag beviljade lån, hvarå ifrågavarande ränta enligt Rikets Ständers beslut skall utgå med 5 procent, *dels ock* att under år 1896 sammanlagda beloppet af den å enskilda jernvägslån i riksgäldskontoret debiterade öfverränta utgjort 100,274 kronor 20 öre, hvaraf 32,059 kronor 86 öre inbetalts och återstoden, 68,214 kronor 14 öre, föres såsom en kontorets fordran hos vederbörande bolag.

Utskottet tillåter sig härefter i minnet återkalla, hurusom vid 1895 års riksdag förelågo förslag om straffrätans nedsättande till 5 procent. I ett af fullmäktige i riksgäldskontoret till nämnda års Riksdags statsutskott afgifvet utlåtande förklarade sig fullmäktige icke hafva något att erinra mot bifall till omförmälda förslag, emedan nu utgående straffränta af 6 procent otvifvelaktigt måste anses väl hög i förhållande till såväl allmänt gällande räntefot som den ränta, det ojemförligt öfvervägande antalet jernvägsbolag betalade å sina lån, samt en nedsättning af straffrätan till 5 procent icke skulle minska samma räntas egenskap att utgöra en sporre för bolagen att icke utan tvingande skäl fördröja vederbörliga inbetalningar. Den sålunda föreslagna nedsättningen blef emellertid hvarken af statsutskottet tillstyrkt eller af Riksdagen bifallen. Hvilken ställning, statsutskottet intog till frågan, framgår icke af dess utlåtande i ämnet. Nedsättningen hade nemligen påyrkats i sammanhang med förslag om sänkning af räntan å jernvägsbolagens lån till 4 procent, och utskottet, som afstyrkte sistnämnda åtgärd, ansåg frågan om ändring i straffrätan då icke böra skiljas från frågan om räntan å lånen.

Den straffränta af 6 procent, som för närvarande utgår å icke inbetalda förfallna annuiteter å statslån till enskilda jernvägar, blef först bestämd på en tid, då den allmänt gällande räntefoten var väsentligt högre än nu. Och då straffrätan torde afse *dels* att bereda staten godtgörelse för uteblifvandet af en påräknad inkomst, *dels ock* att utgöra ett band på gäldenären att ej, med förbigående af främste fordringsägaren, staten, betala skulder till andra borgenärer, synes det vara naturligt, att straffrätan afpassas efter räntan å penningmarknaden. Med de räntesatser, som numera i allmänhet råda, torde en straffränta af 6 procent få anses såsom obehöfligt hög. Till följd häraf och enär

en hög straffränta i sin mån lägger hinder i vägen för ogynnsamt lottade jernvägsbolags sträfvanden att fullgöra sin betalningsskyldighet till staten, har utskottet ansett straffräntan utan olägenhet kunna sättas till en lägre siffra än 6 procent. Utskottet har dock icke kunnat biträda motionärernas förslag, att straffräntan skall utgå med den procent, hvarefter lånets hufvudstol förräntas vid det uteblifna inbetalningsbeloppets förfallotid, ty då jernvägsbolagen icke erlægga samma ränta å sina lån, utan denna varierar mellan 4, 4 $\frac{1}{2}$ och 5 procent, skulle det, om nämnda förslag antoges, kunna inträffa, att olika jernvägsbolag samtidigt komme att erlægga olika hög straffränta, ett förhållande, hvilket enligt utskottets åsigt måste anses mindre lämpligt. Utskottet har därför funnit sig böra stanna vid att förorda straffräntans nedsättande till 5 procent.

Hvad slutligen angår motionärernas hemställan, att ett eventuellt beslut om nedsättning af berörda ränta måtte tillämpas från och med innevarande år, har utskottet inhemtat, att för detta år till riksgäldskontoret redan erlagts straffränta efter 6 procent å fördröjd inbetalning för jernvägsån. Med anledning häraf, och då för öfrigt tillräckliga skäl ej synas föreligga för en ändring i skedd debitering, har utskottet för sin del ansett den tillstyrkta nedsättningen icke böra tillämpas förr än från och med ingången af år 1898.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må medgifva, att den ränta, som enligt gällande föreskrifter bör till riksgäldskontoret erläggas å uteblifna inbetalningsbelopp för lån till understödjande af enskilda jernvägsanläggningar, från och med år 1898 skall å alla dylika lån beräknas efter fem för hundra om året.

Stockholm den 2 april 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.